

A szolgáltatások szolgálatára

Nem véletlen, hogy a nemrég napvilágot látott kormányhatározat, amely a szolgáltatások fejlesztését, jobbítását tűzi ki célul, olyan nagy visszhangra talált, s méginkább várakozást keltett a lakosságban. Az emberek napi gondjait, bosszúságait, de apró örömeit is össze lehet kapcsolni a különböző szolgáltatások milyenségével. Az élet kényelmébe való, gyorsan fejlődő, népszerűsödő technikai eszközök csak akkor nyújtanak igaz örömet, ha könnyen hozzáférhető, jó minőségű és nem drága szolgáltatások garantálják használatosságukat.

A kormányhatározat a legkülönbözőbb szakmákban, társaságokban tárgyalják sürgető reménykedéssel és kétségbeeséssel. Igen érdekes, hogy bár a határozat gyakorlatilag minden szolgáltatást érint, kiemelten szól a lakáskarbantartásról, mosásról-tisztításról, valamint a legjobban elterjedt modern technikai eszközök, a háztartási gépek, a rádió-, televízió- és más híradástechnikai készülékek, és az autók, motorok javításáról, üzembiztosításáról. Ezeknek a szolgáltató tevékenységeknek a legtöbbjét

a következő években meg kell kétszerezni, vagy épenséggel többszörözni a maihoz képest, mégpedig elsősorban azokon a helyeken, ahol ilyen szempontból a legrosszabb a helyzet.

A határozat realizálásának figyelmet érdemlő alapja, hogy ezúttal nem pusztán kívánságról van szó, hanem a gazdaságirányítási reformjának megfelelően olyan hatékony gazdasági intézkedésekről, adó és más pénzügyi kedvezmények nyújtásáról, hitelkönnyítésekről, közvetlen központi anyagi támogatásról — amelyek érdekeltté teszik a szolgáltatókat a fejlesztésben. S nemcsak a most is ilyen munkával foglalkozó vállalatokat, hanem minden állami és helyiipari vállalatot, intézményt, állami gazdaságot, gépjármű-állomást, fogyasztási szövetkezetet és mezőgazdasági termelőszövetkezetet. Figyelemre való, hogy a várható intézkedéssorozat — amelynek ez a határozat csupán az elindítója — már jó előre biztosítékot nyújt a szolgáltatások reális, tisztességes árainak megővésére, sőt arra is, hogy a garanciális kötelezettségek szükségese bővítése ne adjon jogcímet az

érintett gyártmányok árának növelésére.

A lakosságot a várható intézkedések, a foglalkoztatás, a munkavállalás miatt is érdeklik. Lehetővé válik ugyanis, hogy a vállalatok, tsz-ek mellék- vagy másodlagos állásban foglalkoztassanak szakembereket, ha szolgáltató munkájukat csak így tudják elvégezni. A nyugdíjasoknak pedig ilyen tevékenység esetén, bizonyos körülmények között feloldják a nyugdíj korlátozását. Érthető, hogy az intézkedések rendszerében helyet kapnak majd a kisiparra vonatkozóak is, mert a szolgáltatások általános fejlesztése szükségessé teszi bizonyos korábbi korlátozások, rendelkezések megváltoztatását vagy megszüntetését.

Mindez együttesen azt segíti elő, hogy a szolgáltatásokban fokozatosan egészséges verseny alakuljon ki, amely előfeltétele minden szolgáltató munka számottevő minőségi javításának. S ez a cél. Az emberek azt szeretnék mielőbb elérni, ha a szolgáltatók mindig és mindenütt, egymással versengve ajánlanák fel jó, megbízható szolgáltatásokat.

K. J.

Hány forintot ér egy ötös?

Jártunkban, keltünkben egyre többet hallunk a forintos apukákról. „Rossz az, aki rosszra gondol”: mi ezúttal azokat a családokat emlegetjük, akik nemcsak kisfröccsre, cigarettára, hanem jutalmazásra tartogatják maradék forintjaikat. Jutalmazásra — iskolába járó csemetéik jutalmazgatására.

Hogy milyen szertartások szerint megy végbe egy ilyen családi díjkiosztás?

A család főzeteit forgató gyermekét, majd, amikor hallja, hogy hány új ötös meg hány új négyes görbéi tarkítják az ellenőrzőkönyv illetékes lapjait, a pénztárcájáért nyúl, és leszámolja az ötösökért, négyesekért járó forintokat.

Azt, hogy nagy divat lett mostanában a jó jegyek forintos díjazása — lehet tagadni, ám annak a tanulmányok adatai, amely többek között éppen ezt a szülői szokást veszi alapossá vizsgálat alá, már nehezebben vitathatók.

Ezt a bizonyos pedagógiai dolgozatot dr. Pataki József tanfelügyelő írta, és sok más egyéb oktatási, nevelési munka társaságában a Csongrád megyei nevelők pedagógiai tapasztalatainak gyűjteménye című sorozat legfrissebb, hetedik kötetében látott napvilágot.

De nézzük ezt a bizonyára nagy port felverő tanulmányt!

Azt közlik egyebek között az egymást követő sorok, hogy a vizsgálat színhelyén — a makói járás egyik falujában — a jutalmazás leggyakoribb eszköze a pénz. Százalékosan: a megkérdőzött fiúk 43,1 százalékát, a megkérdőzött lányoknak pedig 46,4 százalékát „dícsérik” meg a szülők több, kevesebb forintokkal. Hogy mennyire ritkának ezek a jutalomösszegek? A tanulmány egy ötforintos „tételt” említ, ám azok, akik nyitottabb füllel hallgatják az apák, anyák monológait, tudhatják, hogy ez az ötös szám nem ritkán megkétszereződik, sőt, van elég példa a háromszorozódásra, névszereződésre.

A forintok azonban nemcsak papír- és fémmódban

kerülnek a fiúk, lányok tulajdonába, hanem kabátok, garbók és lastex nadrágok képében is. Divatos szót használva: textil és nem textil „célpriumok” tűznek ki számos családban, amelyek eléréséért aztán megindul a gyermeki tülekedés. És ami a legszomorúbb: sok esetben — ezt megint csak a nyitottabb füllű femaismerők bizonyíthatják — a kitűzött jegyek megszerzése nélkül is „átadhatónak” minősül valamennyi díj.

Hanem — ha már a forintos apukák népes csoportjánál tartunk — vétek lenne szót nem ejteni azokról a „zordon atyákról” is, akik a lehető legrosszabb jutalmazási rendszerrel együtt alkalmazzák a lehető legrosszabb büntetési formákat. Magyarán: hol forintokat osztogatnak, hol pedig ütnek.

Igaz, a szóbanforgó tanulmány nem tér ki e szülőtipus részletesebb elemzésére, ám azt ismét csak szívesen arányban ismerteti, hogy miként rántanak nadrágszíjat, nyúlnak a fakanálért a vizsgálat alá vett iskolások szülei.

Megdöbbenő, kurióziumnak tűnő tény: a tanulmányban tárgyalt fiúknak még mindig 29,4 százalékát fizikai kényszerrel igekeznek jobb belátásra bírni, a lányok közül pedig még ennél is többet — 30,4 százalékot (!) — fenyeget a rendszeres arcucsapás veszélye.

Hogy miért ütnek még ma is anynyan?

Íme, egy közmondás-törmorségy válasz — ismét csak dr. Pataki József tanulmányából: „Engem is vertek és ezért lett belőlem ember!” (A helyhiány szerencsére lehetetlenné teszi, hogy az így vélekedőkkel közöljük a gondolkodásukhoz illő válaszát.)

De, most már elszakadva az — ismétlünk, ritka remek — pedagógiai tanulmánytól: miként lehet fellépni az egyik nap forintosokat osztogató, másnap meg gyermekük arcát csattogató szülőkkel szemben?

Törvénytudás! A lakásaitok mögött — sajnos — még súlyosabb esetekben sem

szerezhető érvény a régen megfogalmazott rendeleteknek.

Egyéb utakat, módokat kell keresni a szülő-tudatok átrendezésére.

Alighanem éppen azt kell tenni, amit a példák szolgáltató tanulmány is tett: adatokat felsorolva, a tényeket logikájával érvelni a forintosoztatás, a karjukat lendítgetők — ellen.

Igaz, fáradságos penzum ez, de aligha kikerülhető! Akác László

Dobozy Imre:

Újra lehet kezdeni

27.

Cselédbosszú, mondja Gallai nevetve, elszórakoznak egy ideig. Sorki köp egyet az ingyen kirkuszra, majd én feltétlenül velük, állítja, s el is hiszem, meg tudná ugratni a társaságot. Sovány elégtétel, véli halkan Fésűs Járó, azért a sok jóért, amit a báró úrtól kaptak. Badalik abbahagyja Dornics kajtatását, elfogy a cernája, ráordít a két cselédre, az anyátok is-tenit, tegyétek le a ládat, közben észre sem veszi, hogy nadrágja hasitékát elfeledte begombolni. Egy szép barna szobalány elemozási kosarat visz a hinthóhoz, rászól Badalikra vihogva, tessék vigyázni gazda úr, elveszti a csingilingjét. Badalik mérgesen begombolkozik, botját rázza vezénnyel. Le a saroglyát! Mőgi, te tetves, lép föl! Fogd meg! Sitkény, te rühes, kapaszkodj bele! Na, most... húzd, nyomd! Nyomd, húzd! Idehallatsz minden szó, lihegés is, erre tereli a szél.

A láda szépen emelkedik felfelé, mindjárt eléri a szekér fenékdesszájának magasságát, ekkor azonban Mőgi vad jadalással kap a hasához, a láda elbillen. Sitkény meg a gazda alig győznek elugrani előle. Mi a hétszenteség van a hasadban? Nem tudom, gazda úr, mintha kést löktek volna bele. Nahát, te nyamvadt piszok, szaladj csak, keríts valakit magad helyett. Nem kell, gazda úr, már múlik. Ne pofázz, mássz le onnan, te meg, Sitkény, kapaszkodj fel. Gallai a szemét törli, istenem, bazári majmot csinálnak a gazdából. A cselédek ledobják kabátjukat, helyet keresnek a lábuknak, fennszóval biztatják egymást,

Vita a város- esztétika kérdéseiről

Első tekintetre az volt az érzésem, hogy a téma kifejtése, főleg pedig a hozzászólások túlmekent a cím meghatározó fogalmazásán és a kiszélesedett vita a városrendezési munka bírálata felé tolódott el. Valójában így is van — de így is helyes —, mert a városesztétikát nem lehet elválasztani a még forrásban levő városrendezéstől. A kettő különben is függvénye egymásnak.

Biztonság, kényelem

Az esztétika klasszikus fogalmazásában a szép meghatározására való törekvés, ami a szép lényegének szubjektív volta miatt nehéz feladat. A város megjelenése elsősorban nem esztétikum, hanem történeti idővonalú dinamikus feladat teljesítését szolgálja az otlakló embert: biztonságot, életfeltételeket és kényelmet nyújt neki, amiben természetesen szerepe van az esztétikai megnyilatkozásnak is. Ez az értelmezés megtalálható már Szokratesznál is, amidőn azt mondja, hogy: „A házban a szépség és alkalmasság; tehát a jóság azonosak”; másutt: „A festmények és díszítmények inkább csökkentik, mint növelik a házadta örömeit”. Ilyen értelemben a városrendezési és építési alkotásoknak a jóság és az alkalmasság szerinti meghatározása egyben a szép, az esztétikum megfogalmazásának is fontos eleme. Az alkalmasság és jóság fogalmazása szolgálja a mesterséges környezet egészségügyi hasznosságát is. Így az utcák szélessége, az épületek egymáshoz viszonyított magassága, égrány szerinti elhelyezése a kedvező szellőzést és benapozást is szolgálja. Hasonlóan a városkép szépsége az idegrendszer útján befolyást gyakorol az ember egészségi egyensúlyára is. A városesztétika természeti elemekből és alkotott művészeti elemekből tevődik össze.

Anélkül, hogy az alkotott művészeti elemeket lebecsülnénk — azt kell mondanunk, hogy az emberre kedvezőbb és közvetlenebbül ható tényező a környezet természeti szépsége, amit a szervezet ősi biológiai vonzódásával könnyebben tud megérteni és arra idegrendszerével kedvezőbben tud rezonálni, mint a műalkotásra, aminek megértéséhez és környezeti hatásának pszichológiai elfogadásához tájékozottság és bizonyos fokú műveltség szükséges.

Az irányzat tehát — ha nem is mereven: „vissza a természethez” — az legyen, hogy a városi mesterséges milőben minél több természeti elemet szerepeltessünk a technikai kényelem és a denaturált életkörülmények mellett. A levegő tisztaságát szabályozó zöldterületek, a páratartalmat kedvezően befolyásoló vízfelületek és művészi, díszítő hatást is jelentő szökőkutak további fejlesztése kívánatos. Örülünk, hogy a vitaindító előadás és a hozzászólások is hangsúlyozzák a parkosítás és természeti elemek jelentőségét és védelmét.

Tágas utakat és tereket

Szeged távlati fejlesztése az igazi nagyváros elgondolásában kell, hogy történjen. Lehető bő méretezésű utakat és tereket kell biztosítani, ami az egyre súlyosodó közlekedési nehézségeket tudja majd a távlatban leküzdeni, vagy legalábbis csökkenteni. A nagyváros jellegét szolgálja az is, hogy a jól méretezett, tágas zöldterületek lehetőséget nyújtanak a kellemes távlati szemlélődésre, de kedvezőbb higiéniai körülményeket is biztosítanak azáltal, hogy a város jobb átszellőzését és tisztántarthatóságát is elősegítik.

A szegedi városjellegnek az építési alkotásokban való kialakítása és rögzítése nem kis feladat. A körkörös-sugaras útrendszer, illetve városkeresztet majdnem egye-

dülálló a vidéki városok között. Hasonlóan jellemző a szegedi építkezés jellegére az eklektika is. Kívánatos ennek a két jellemző adottságnak a városfejlesztés során való lehetőség szerinti megőrzése és fejlesztése.

A tisztaság is esztétikum

A városjellegben érvényesüljön a higiénés szemlélet is; mutatkozzék meg ez általánosságban a köztisztaság fenntartására való törekvésben, hiszen az utcák, parkok, játszótérek gondos tisztántartása a városesztétikának is alapvető eleme. Ezzel kapcsolatban emlékezzünk meg a köztisztasági munkáról. A munkagéppark és a szállítóeszközök szükséges mértékű fejlesztése tudja csak biztosítani a házi és utcai személtakarítást minden munkamozzanatának kifogástalan ellátását. Különösen komoly feladat a téli időszakra való felkészülés. A tapasztalat szerint csapadékos téli időben egyszerűen megbénul a személtakarítás, úgy, hogy az idő viszonylagos megjavulásával sem tudja magát utolérni a munkarészleg. Így tél végére annyira elpiszkolódik a belváros egyik-másik része is, hogy a tavasz indulásával fokozott rohamunkával kell a város területét megszabadítani a bennrekedt szeméttől.

A köztisztaság fenntartásában természetesen széleskörű társadalmi érdekeltiségről és nevelési kérdésekről is beszélhetünk. Nevelés során a városesztétikai nevelésre is figyelmet kell fordítani; rá kell nevelni a lakosságot a higiénikus természet-szeretetre és az esztétikai élvezetre, de arra is, hogy helyes magatartással és pozitív közreműködéssel mindenkori aktív hozzájárulni a városesztétika fenntartásához és fejlesztéséhez.

Dr. Papp Juhász István

újra nekigyürkőznek. Most Mőgi nyomja, Sitkény húzza.

A válságos magasságnál Badalik fültépő nagyot üvölt, el ne eresszék disznók megint, erre akkorát emelnek rajta, a láda átlendül a szekér oldalán, dübbenve esik a kavicsos útra. Fésűs Járó is mosolyog, egyre jobb az egész, addig játszanak a ládával, míg az oroszk ide nem érnek. Közben a majoriak sorba előzállingóznak a cselédházakból, falkába verődnek a kútnál. Különös, de közülük senki nem nevet. Az asszonyok bátoratlanul szipognak, az emberek komoran bámulják a kastély előtti sürgős-forgást. Valami kocsis kutya kezd vonyítani, orrát a hideg szélnek fordítva, oldalra rugják. Hirtelen csend lesz, a barna láda, mintha zsinóron húznák, felsiklik a szekérderékba. Két csendőr jön a szélső cselédház felől, közrefogva hozzák Dornicsot.

Jellemző, mondja Fésűs Járó, még elmenni se tudnak csendőr nélkül, Badalik a fejét csóválja, látod te ostoba vadrác, kár volt makacsodni, úgyis menni kell: és miért nincs tarisznyád, miért nem pakoltál élelmet az útra? Sitkény felkapja kabátját, ravasz malacképe ijedten megnyúl, majd én hozok neki valamit, és elszalad. A csendőrök a hinthóig kísérik Dornicsot, jelentést kell tenni a bárónak, Gáldy azonban türelmetlenül int, indulni akar. A Duna felől vadászgép bukkan ki a rongyokra szakadt felhők közül, sivitva ereszkedik lejjebb.

Fenébe is, mondja Gallai, még közbékn cserdít. A vadászgép melyre lecsap, szinte sűrölja a vitorlon hegyét, de nem lő, egy kör után felhúzza a magasba, délnek fordul. Deső rárnóv, egyszerre mondjuk, Rata. Egy sovány szalmaszöke hajú, lapos mellű asszony, Dornics felesége, sikoltozva szalad ki a szélső házból, de nem mer továbbmennni a kútnál, kezét hasára szoritva megáll, és elhallgat. A csendőr szakaszvezető elengedi Dornics karját. Tedd a dolgot, ne ellenkezz, nem lesz annak jó vége. Nyúlareú, csontos nagyfüllű ember a csendőr, nem beszél gorombán, restelkedve néz körül. Dornics mozdul a szekere

iránt, kezét is emeli, nagyon szeretem a lovait, szereti tenyérrel megtapogatni őket. De aztán elfordul, megy visszafelé lassan, mint akinek semmi keresnivalója a kastélynál. Badalik elébe térül, botját emeli. Dornics kitér, megy tovább. Állj, mondja idegesen a szakaszvezető. A fiatalabb csendőr lekapja puskáját, a kocsis után szalad. Amikor utoléri, szuronyal tereli visszafelé. Dornics nem szól semmit, bárgyúan huzakodva megy a szekérig, mint a kötélre fogott állat, innen fentről mindenképpen olyannak látszik az egész, mint mikor az emberek körülkerítenek egy engedetlen állatot, de mielőtt a csendőr odébb emeli szuronyát, megint megfordul.

Elég, mondja a báró keményen. A szakaszvezető nyakon ragadja Dornicsot, odapenderíti a lovai mellé. Nyúlarcra vörös. Az istenedet, hát mi ez, mondja lihegve. Dornics rácul káromkodik, vakkantó torokhangon, hirtelen nekiugrik a csendőrnek. A szakaszvezető puskatussal lökne vissza, de a kocsis meggömbövedve ugrik, fővel a csendőr hasának, melle helyett állán éri az ütés. Idéig hallatszik a recsenés. A szakaszvezető hátrálva lóbálja puskáját. Marha, mondja, és nekiveti hátát a szekér oldalának, te vagy az oka, én nem így...

Dornics estéből négykézlábra áll, csendben van, nyöszörögni se tud, állkapcsa lóg, szája sarkából véres nyál folyik. Tarba szétlök minket, a ringyó anyjukat, adok én nekik. Deső rákiált, itt maradsz. Tarba szemre vörös, de főhadnagy úr, ezt csak úgy bámulni, a kutya úristenit... Itt maradsz! Fésűs Járó dühöng, ha neki fegyvere volna, tudná, mit tegyen. Deső megvetően feleli, hogyne, egy szál puskával kiirtanád a csendőröket, aztán az egész őrsöt, a nyilasokat, a németeket, a vezérkart, hát miért nem szaladsz, tessék a pisztolyom, ha olyan veszett nagy hősködés dúl benned. Ezek is csak a dolgukat teszik, dörmögi Borki, ez a dolguk, ezt parancsolták nekik, Fésűs Járó karót ránt ki a helyéből, kettőtöri a térdén, földhöz vágja tehetetlen mérgeben.

(Folytatjuk.)